

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ח.

עין משפט
נר מצוה

א) ט"א רב אשי אמר רש"י, ט' ג"א אידו ואדי כשהיה לו עדים ומכרה ועיין פ"ח וגי' ר"מ פ' כ"ה על שם היתא לו עדים ומכרה לא אידו ואדי שלם היתה לז"מ מעיקרה בעד שהיתה עדיה עדים. ודכ"ע בשל עולם הן שמין: ולא קשיא כו'. ה"א דקתני ז"מ וכתובת אשה זיבורית דשויא זינונית דידיה כעדיה דעלמא: אידו ואדי [כגון] שהיה זינונית שלו כזינונית דעלמא. ולא היתה לו עדות מתמילה ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמיתא סבר בשל עולם הן שמין ואמטו להכי שקיל ז"מ זינונית כדנייה ואדיך סבר בשל הן שמין. ל"א גרסינן אידו ואדי כגון שהיתה זינונית שלו כעדיה דעלמא ומפרשין ליה הכי אידו ואדי כשהיתה לו עדים ומכרה ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמיתא סבר בשל הן שמין וכיון דלדידיה הויא זינונית אמ"ג דלעלמא עדיה מנייה משלם ותנא דברייתא(א) סבר בשל עולם הן שמין. ותפוס לשון ראשון: דעולא קמפליגי. תנא בתרא לית ליה תקנתא דעולא אלא בתרא קרא אילן ואפילו הוה ליה נמי עדיה דהסתא הוה ליה זינונית גמורה זין לדידיה זין לעלמא אפילו הכי ס"ל דלשקול ז"מ מוזיבתא: מוכרין לא' או לג' בני אדם. ביום א' מן שהיה עליו נוקין ומכזבת אשה וז"מ והיו לו עדים וזינונית וזיבורית: **וּנְתָן נַכְסוֹ חָסֶה הַבְּעֵלִים.** נכנסו הלקוחות כדין המוכר ומי שלקח עדיה יפרע לניזק ולוקח זינונית ישלם את החוב ולוקח זיבורית את המכזבת: **מִן הָאֲחֵרוֹן. דלפ"י** שקלו קמאי עדיה זינונית מלי מדתן להו הלקוחות לנזקין וז"מ אלל זיבורית דלמח נחמתי לך מקום לגבות הוימנו ותנן במסכת גיטין (דף מ"ח:) אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואפ"י הן זיבורית וזון הני מרי קמאי אשתירי זיבורית בני חורין ואע"פ דהדר אידענא דא כי כתיב **הַיִּחִי וְהַזָּכָר אֶלֶּיךָ וְהָאִמָּה וְהַיָּתוֹם וְהַגֵּוֹל הַגָּדוֹל מִלִּפְנֵי הַיְיָ** אע"פ דהויא אשתירי וזינונית נמי זיבורית וזינונית וזיבורית באחרונה וכן אי הכי ליתו כוליהו וליגבו מעידית משום דאמר להו אי שתקיתו ושקליתו כדנייכו ושקליתו ויא לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ושקליתו כוליהו מוזיבורית אי הכי בנזקין

עידים וזיבורית נוקין בעידים ובעל חוב וכפוס אשה זיבורית. מלוארייתא ז"מ זיבורית כלקמן ורבנן הוה דתקון ליה זינונית משום נעילת דלת לזון והיכא לית ליה זינונית ליתא לתקנתא: **תעשה זינונית שלו כעדיה.** דהא מיטב היא לו: ומכרה. לאחר הלוואה דאישמעדלא ליה זינונית לז"מ מעיקרה בעד שהיתה עדיה עדים. **אידו ואדי שלם היתה לו עדיה.** ודכ"ע בשל עולם הן שמין: **ולא קשיא כו'.** ה"א דקתני ז"מ וכתובת אשה זיבורית דשויא זינונית דידיה כעדיה דעלמא: אידו ואדי [כגון] שהיה זינונית שלו כזינונית דעלמא. ולא היתה לו עדות מתמילה ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמיתא סבר בשל עולם הן שמין ואמטו להכי שקיל ז"מ זינונית כדנייה ואדיך סבר בשל הן שמין. ל"א גרסינן אידו ואדי כגון שהיתה זינונית שלו כעדיה דעלמא ומפרשין ליה הכי אידו ואדי כשהיתה לו עדים ומכרה ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמיתא סבר בשל הן שמין וכיון דלדידיה הויא זינונית אמ"ג דלעלמא עדיה מנייה משלם ותנא דברייתא(א) סבר בשל עולם הן שמין. ותפוס לשון ראשון: דעולא קמפליגי. תנא בתרא לית ליה תקנתא דעולא אלא בתרא קרא אילן ואפילו הוה ליה נמי עדיה דהסתא הוה ליה זינונית גמורה זין לדידיה זין לעלמא אפילו הכי ס"ל דלשקול ז"מ מוזיבתא: מוכרין לא' או לג' בני אדם. ביום א' מן שהיה עליו נוקין ומכזבת אשה וז"מ והיו לו עדים וזינונית וזיבורית: **וּנְתָן נַכְסוֹ חָסֶה הַבְּעֵלִים.** נכנסו הלקוחות כדין המוכר ומי שלקח עדיה יפרע לניזק ולוקח זינונית ישלם את החוב ולוקח זיבורית את המכזבת: **מִן הָאֲחֵרוֹן. דלפ"י** שקלו קמאי עדיה זינונית מלי מדתן להו הלקוחות לנזקין וז"מ אלל זיבורית דלמח נחמתי לך מקום לגבות הוימנו ותנן במסכת גיטין (דף מ"ח:) אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואפ"י הן זיבורית וזון הני מרי קמאי אשתירי זיבורית בני חורין ואע"פ דהדר אידענא דא כי כתיב **הַיִּחִי וְהַזָּכָר אֶלֶּיךָ וְהָאִמָּה וְהַיָּתוֹם וְהַגֵּוֹל הַגָּדוֹל מִלִּפְנֵי הַיְיָ** אע"פ דהויא אשתירי וזינונית נמי זיבורית וזינונית וזיבורית באחרונה וכן אי הכי ליתו כוליהו וליגבו מעידית משום דאמר להו אי שתקיתו ושקליתו כדנייכו ושקליתו ויא לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ושקליתו כוליהו מוזיבורית אי הכי בנזקין

ה"ג **אידו ואדי בשלם היתה לו עדיה ומכרה הא דשויא זינונית דידיה כעדיה דעלמא הא דל"א שויא כו'.** והא דקאמר אידו ואדי כגון שלם היתה לו עדיה ומכרה ה"א ואלא בעי למימר דמריהו מיירי שלם היה לו כלל דל"כ הוה דמיירי דשויא זינונית דידיה כעדיה דעלמא אמאי קרי לה זינונית אלא ה"א אידו ואדי שלם היתה לו עדיה ומכרה כלומר לא איירי כשהיתה לו עדיה ומכרה אלא כדאלא מיירי שלם היתה לו מעולם וחדלא מיירי כשהיתה לו ועדיין יש לו ואין לריך ללוקמי כשמכר שום שדה וסברי דמריהו בשל עולם הן שמין: **וְאִי בעית אימא אידו ואדי כשהיתה זינונית שו"י בבינונית דעלמא.** ולא גרס כעדיה דעלמא דכיון דקאלי אשלא היתה לו עדיה אמאי קרי ליה זינונית כיון דהוה עדיה דידיה דעלמא ועוד דל"כ הוי מתקמא ההיא דקתני נוקין וז"מ זינונית זין למ"ד בשל עולם הן שמין: **כֹּר לית ליה תקנתא דעולא.** דוקא היכא לית ליה עדיה דהוי אפי' זינונית עדיה לדידיה מדנקט זינונית וזיבורית משמע דאי לית ליה עדיה גבי ז"מ זינונית וקסבר כיון דלית ליה אלא זינונית וזיבורית [וא] דשייך כאן טעמא דלמח דהינזקין (גיטין מט:): מפני מה ז"מ אין דינו בעדיה כדי שלא יראה שדה נאה ודירה נאה לחצירו ויאלמר חקפון ואלונו כדי שאגנה אותה בזבונ': **כֹּר דרכו ש"י אדם להוציא פחות שבבב"א.** אע"פ דשליט ז"ד היה מוציא לא היה מוציא אלא מה שהלוה נותן לו: **לְהוֹצִיא פחות שבבב"א.** ואת"ת אפי' פחות שכלים מוטב הוא כדלמח לעיל כל מילי מוטב הוא וי"ל כשמוציא כלים דרכו להוציא הגרוע וכשמוציא קרקע נמי דרכו להוציא זיבורית ונראה להלכה דבשלו הן שמין דהכי לית לרי"ג זכותות (דף קי:): **כֹּרֵץ נכנסו תחת הבעלים.** ואת"ת [ב] והא נוקין מלוה על פה נייהו ומלוה על פה לא פה ממשעבדי וי"ל דכשעמד בזין כמלוה בשטר דמיא כדלמח דהגזל "בתרא (לקמן קיט) וזכמה דוכתיב(י) אי נמי מלוה הכתובה צמורה ככתובה בשטר דמיא וחייב: **אין זו גובה משלפניו.** אומר ריב"א שאם באו כולם צבת אחת כל הקודם בשטר גובה מן האחרון תמילה ואם נוקין קדמו גובה מן האחרון אפי' היא זיבורית ואם בא ז"מ אחריו יגבה נמי מן האחרון אם יש לו ואם אין לו גובה משלפניו ואפ"י מן העדיה והאשה משלפני פניו ואפ"י הן עדיה עדיה: **דאיבא** מימר דהר מיינייהו קדיים. דאין כותבין שעות אלא צירושלים: **מכרין** אחד בבת אחת מיבעיא. השתא לא חסיק אדעמיה טעמא דאי שתקת דלפילו כתוב הכל בשטר אחד יכול לכבוש השטר ולהחזיר הזיבורית לבעלים כאלו לא קנה מעולם: השטר דלפילו הכי אשה גביא מוזיבורית מ"מ לא מציא למימר ליה לבי מהדר כיון שאין מפקיע כחה אצל ז"מ לא מצי למימר דלישקול זיבורית מוטב דאי שתקת דכיון דמפקיע כמו מזי א"ל לבי מהדר דהא השתא נמי מוזיבורית אמה רואה ליתן לי לכך לא פריך כדמוך אלא ממוקין ולא מז"מ כדפירש הקונטרס [ועי' מוספות יבמות לו: ד"ה דלמח]: **כדימתי**

א) ט"א רב אשי אמר רש"י, ט' ג"א אידו ואדי כשהיה לו עדים ומכרה ועיין פ"ח וגי' ר"מ פ' כ"ה על שם היתא לו עדים ומכרה לא אידו ואדי שלם היתה לז"מ מעיקרה בעד שהיתה עדיה עדים. ודכ"ע בשל עולם הן שמין: ולא קשיא כו'. ה"א דקתני ז"מ וכתובת אשה זיבורית דשויא זינונית דידיה כעדיה דעלמא: אידו ואדי [כגון] שהיה זינונית שלו כזינונית דעלמא. ולא היתה לו עדות מתמילה ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמיתא סבר בשל עולם הן שמין ואמטו להכי שקיל ז"מ זינונית כדנייה ואדיך סבר בשל הן שמין. ל"א גרסינן אידו ואדי כגון שהיתה זינונית שלו כעדיה דעלמא ומפרשין ליה הכי אידו ואדי כשהיתה לו עדים ומכרה ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמיתא סבר בשל עולם הן שמין וכיון דלדידיה הויא זינונית אמ"ג דלעלמא עדיה מנייה משלם ותנא דברייתא(א) סבר בשל עולם הן שמין. ותפוס לשון ראשון: דעולא קמפליגי. תנא בתרא לית ליה תקנתא דעולא אלא בתרא קרא אילן ואפילו הוה ליה נמי עדיה דהסתא הוה ליה זינונית גמורה זין לדידיה זין לעלמא אפילו הכי ס"ל דלשקול ז"מ מוזיבתא: מוכרין לא' או לג' בני אדם. ביום א' מן שהיה עליו נוקין ומכזבת אשה וז"מ והיו לו עדים וזינונית וזיבורית: **וּנְתָן נַכְסוֹ חָסֶה הַבְּעֵלִים.** נכנסו הלקוחות כדין המוכר ומי שלקח עדיה יפרע לניזק ולוקח זינונית ישלם את החוב ולוקח זיבורית את המכזבת: **מִן הָאֲחֵרוֹן. דלפ"י** שקלו קמאי עדיה זינונית מלי מדתן להו הלקוחות לנזקין וז"מ אלל זיבורית דלמח נחמתי לך מקום לגבות הוימנו ותנן במסכת גיטין (דף מ"ח:) אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואפ"י הן זיבורית וזון הני מרי קמאי אשתירי זיבורית בני חורין ואע"פ דהדר אידענא דא כי כתיב **הַיִּחִי וְהַזָּכָר אֶלֶּיךָ וְהָאִמָּה וְהַיָּתוֹם וְהַגֵּוֹל הַגָּדוֹל מִלִּפְנֵי הַיְיָ** אע"פ דהויא אשתירי וזינונית נמי זיבורית וזינונית וזיבורית באחרונה וכן אי הכי ליתו כוליהו וליגבו מעידית משום דאמר להו אי שתקיתו ושקליתו כדנייכו ושקליתו ויא לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ושקליתו כוליהו מוזיבורית אי הכי בנזקין

רבינו חננאל

ואי אמת בשלם הן שמין תיעשה זינונית דידיה עדיה, דהא לית ליה טובא ממנה, וידחה בעל חוב בזיבורית. ופרקי', כגון הוה ליה עדיה ומכרה, ותנן אין נפרעים מנכסים משועבדין במקום שיש בני חורין וכו'. ומאורי' הכי נמי מיסתברא דתניא אחריתו זינונית וזיבורית, נוקין בזינונית ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית. קשיין אהדי כו', ופשוטה היא. רבינא אמר דדעולא קמפליגי דמי' דבר תורה בעל חוב בזיבורית שנאמר בחזון תעמוד רבו', מה דרכו שללוה להוציא פחות שבבב"א, ומה טעם אמרו בעל חוב בזיבורית, שלא לנעול דלת כפי לזון. האי תנא דקתני בעל חוב בזינונית אית ליה דעולא. והאי דקתני בעל חוב בזיבורית לית ליה דעולא. ת"ד מכרין לאחור(ו)ן או לשלשה כו'. והו' לו עדיה וזינונית וזיבורית, ומכרין לאחור או לשלשה כאחד כולן נכנסו תחת הבעלים. מגבין לנזקין מן העדיה ולבעל חוב בזינונית ולכתובת אשה בזיבורית. ואקשי' אמאי, נימא הנחתי לך מקום לגבות ממנו. ופרקי' כגון שלקח עדיה באחרונה. והיינו טעמ' דלא נכו כוליהו מן העדיה משום דאמי' להו אי שתקיתו ושקליתו כדנייכו, ואי לא, מהדרנא זיבורית למריה ואמנא לכו הנחתי לכם מקום לגבות ממנו ושקליתו כוליהו מן הזיבורית. ואקשי' איהכי